

עיניך יונים - גלגולו של סיפור מופלא

בקרב משפחתו של רבי אריה ידוע הסיפור הבא [וכן שמע זאת מפיו הגאון רבי אברהם דב אויערבאך רב ואב"ד טבריה, וכפי שמובא בספרו פתחי אברהם על הגדה של פסח]:

רבי אריה היה רגיל להתפלל בשבת בבית הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל. בליל שבת רבי חיים היה רגיל לקרוא מגילת שיר השירים. ר' אריה הבחין שבשעה שהגיע לפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים" עיניו זלגו דמעות. לשבת אחרת התבונן שוב, וראה שוב שכשהגיע רבי חיים ברלין לפסוק זה הרי הוא בוכה. רבי אריה אמר בלבו הלא דבר הוא. ניגש רבי אריה לרבי חיים ושאל אותו מה ענין הבכי דוקא בפסוק זה. השיב לו ר' חיים שהוא היה רב במוסקבה בזמן שהיתה גזירת תחום המושב, שאסרו על היהודים לגור בערים הגדולות, [חוץ מאלו שהממשלה היתה צריכה אותם ולהם היה היתר מיוחד, ועליהם שימש רבי חיים כרב]. פעם אחת באישון ליל דפק אצלו בדלת קצין בכיר בצבא הצאר שלא היה נראה בחזותו שהוא יהודי, ואמר שדבר סתר לו אל הרב. הרב הכניס אותו לביתו והקצין סיפר שלמרות מראהו הוא יהודי, ומתוקף תפקידו בצבא הוא מסתיר זאת. אך עכשיו נולד לו בן והוא חייב למול את בנו, ומבקש שהרב יסדר לו מוהל שיוכל לתאם איתו ביחד איך לעשות את ברית המילה בהחבא באופן שלא ירגישו בזה.

אחרי שהתקיימה הברית כמתוכנן חזר הקצין לרבי חיים והודה לו על מה שעשה בשבילו. פנה אליו רבי חיים ושאל מדוע החליט לקיים מצות מילה עד כדי מסירות נפש, והרי הוא רחוק מאד משמירת מצוות, מה עוד שהוא מסכן עתידו אם הדבר יודע. ענה לו אותו יהודי: "אני נולדתי יהודי ואעפ"י שאמנם חוטא אני ואיני יהודי כשר, אך עדיין אינני רוצה לנעול את האפשרות מבני להיות יהודי, ואם עכשיו לא הייתי מל אותו אז הייתי סוגר בעדו את הדלת, ואז היה גדל כגוי גמור". כששמע זאת ר' חיים נתרגש מאד, ואמר, המדרש אומר על הפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים", הנך יפה קודם החטא והנך יפה לאחר החטא. ולכאורה קשה מה ענין יופי לאחר החטא, וביאר בזה עפ"י הגמרא [בבא בתרא כד, א] שמבואר שם שהגזול של היונה אינו מתרחק מהקן אלא מרחק שהוא יכול להחזיר את פניו משם ולראות את הקן. וכך אותו הדבר רשעי ישראל אעפ"י שהם מתרחקים וחוטאים, אינם מתרחקים באופן שאינם יכולים לחזור מזה, וזה המכוון בפסוק "עיניך יונים" - כמו שהיונה אינה הולכת ומתרחקת אלא א"כ רואה את הקן, כך ישראל אינם מתרחקים אם אינם יכולים לשוב.

בענין זה אנו מצרפים מכתבו של הרב נתן צבי פלצ'ינסקי, נכדו של הגאון ר' אליעזר מנוח פלצ'ינסקי זצ"ל חתנו של ר' אריה:

"אכתוב דבר נפלא, הנה ידוע במשפחתנו המעשה עם זקננו הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל אשר ראה לרבו הגאון הקדוש רבי חיים ברלין זצ"ל, קורא שיר השירים בהשתפכות הנפש וכשהגיע לפסוק "עיניך יונים" זלגו עיניו דמעות וסיפר המעשה הידוע עם הברית מילה במוסקבה, והדברים ידועים.

אלא שמכבר היה ברצוני לברר היכן היה ההתרגשות הגדולה של הגר"ח זצ"ל, שהרי "עיניך יונים" נזכר ב' פעמים בשיר השירים, הן בפרק א פסוק טו "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים", וכן בפרק ד פסוק א "הנך יפה רעיתי הינך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך" וגו', וחשקה נפשי לדעת היכן הי' ההתעוררות הגדולה של הגר"ח זצ"ל [ואולי הי' בב' המקומות].

לימים נתברר לי שהצדיק רבי חיים ברלין נתן קודם פטירתו את מגילת שיר השירים שהיה קורא בה לזקננו הצדיק ר' אריה לוי. ר' אריה ראה את מנהגו היפה של זקני הגאון רבי אליעזר מנוח פלצ'ינסקי זצ"ל לקרוא שיר השירים בהשתפכות הנפש מידי ערב שבת קודש בפניא מעלי שבתא, והעניק לו תשורה המגילה הנזכרת הזו, והיא מונחת במקום המוצנע. הרבה עמלתי עד שמצאתי את המגילה בחגוי הסלע בستر המדרגה. כשפתחתי אותה נדהמו עיני, ראיתי הקלף ישן נושן אבל כמעט ללא כתמים ואילו בפרק א' במקום קריאת הפסוק "עיניך יונים" כל הקלף מלוכלך ומטושטש מדמעות. ואף הראיתי הקלף לספרא רבא הרב משעלי מרחוב השומר בבני ברק ואישר לי כן שהכתם הנראה בסוף פרק א' ככל הנראה מדמעות. וכנראה ששם הי' ההתעוררות הגדולה של האי צדיק חסידא ופרישא הגאון ר' חיים זצוק"ל.

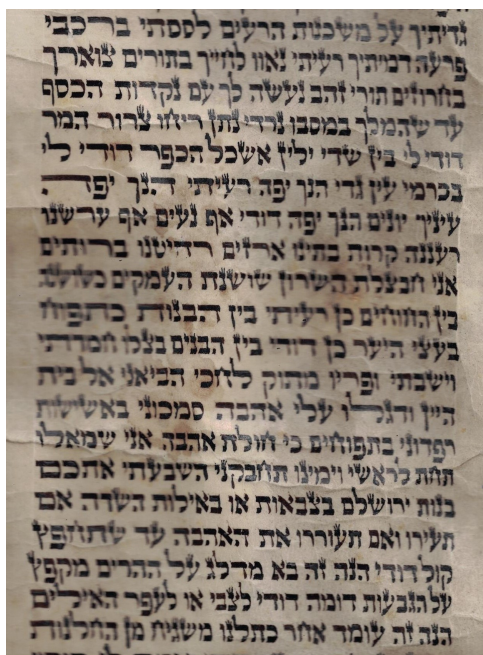
כל זה כתבתי לזכרון למען יהא המעשה שלם ומדוקדק.

שנית, זכיתי שנתגלגל על ידי מעשה נורא וכדלהלן:

לא רחוק מביתי, באחד מבתי הכנסת של רמת גן איקלע יהודי מסורתי ודמעתו על לחיו, בנו שתלה בו תקוות רבות מצא לו במכללה בת אל נכר ורוצה לקשור עמה דברי חיתונים ה' ירחם, וכבר סיכמו ביניהם רח"ל. וההורים שבורים ורוצצים אין מנחם להם, כי הוא יחיד לאביו ולאמו ואם יכרת מזרע ישראל לא יהא להם שם ושארית ה' ירחם. וביקש ממני לילך אצל גדולי הרבנים שיתפללו עליו, ושלחתי שמו

ושם אמו למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שיתפלל עליו. לאחר זמן סיפרתי לו לחזקו המעשה עם הגר"ח ברלין זי"ע איך עשה הגנרל הברית מילה לבנו כדי שלא ישכח מאין הוא בא, וביקש ממני האב שאספר המעשה לבנו הנ"ל. פגשתי את הבן וסיפרתי לו כל המעשה בהרחבה, וכשנתעורר לבו הראתי לו את "מגילת הדמעות" ספוגה בדם לבו הטהור של הגר"ח זצ"ל, וכשהחזיק את המגילה כל גופו אירתת והיה נראה בהתרגשות גדולה. אח"כ אמר שהמעשה השפיע עליו עמוקות ושינסה לחשוב מחדש על כל הענין.

והנה בתחילת חודש אלול פגשתי את האב כולו שמח וטוב לבב, וקרא לי מעבר השני של הכביש בקול גדול "הם נפרדו!" וב"ה שהקב"ה הערה רוח טהרה ממרום על הבן יקיר ולא רק שעזב הנכרית אלא התחיל להשתתף מידי שבוע בשיעור תורה ע"י מקום מגוריו, ה"י שיזכה לשוב בתשובה שלימה בקרוב. וב"ה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם' וכותו של הגר"ח ברלין זי"ע מאה שנים אחר פטירתו עמדה לו להאי גברא שלא ידח ממנו נדח, תהלה לקל שזיכני להיות שותף לדבר מצוה להשיב לב בנים על אבותם."

'מגילת הדמעות' של רבי חיים ברלין זצ"ל